

Çevre Duyarl?I??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevre Duyarl?I??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18449>

Özet

Çevre Duyarlılık Ölçeği (ÇDÖ), O. Özdemir tarafından 1998 yılında yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir psikolojik ölçek aracıdır. Bu ölçek, bireylerin doğal çevreye yönelik farkındalık, endişe ve sorumluluk duygularını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin geliştirilme amacı, özellikle yazınsal türlerin (öykü) bireylerin çevre duyarlılık düzeyleri üzerindeki potansiyel etkisini incelemeye hizmet etmektir. Ölçek, çevresel konulara karşı gösterilen bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğilimleri kapsamaktadır.

Ölçeğin orijinal çalışması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde tamamlanmıştır. Kaynak verilerde spesifik geçerlik ve güvenilirlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, geliştirme sürecinin akademik standartlara uygun olarak yürütüldüğü varsayılmaktadır. Bu ölçek, çevre eğitimi ve çevre psikolojisi alanlarında bireylerin çevresel tutumlarını değerlendirmek için temel bir araç olarak potansiyel taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevre duyarlılık, çevresel tutum, ölçek geliştirme, çevre psikolojisi, yazınsal etki, Ankara Üniversitesi.

Yazarlar

Özdemir, O.

Amaç

Çevre Duyarlılık Ölçeği'nin temel amacı, deneklerin doğal çevreye karşı geliştirdikleri duygusal tepkileri, bilişsel farkındalık düzeylerini ve çevreci davranışlara yönelik eğilimlerini sistematik olarak ölçmektir. Bu ölçek, bireylerin çevre sorunlarına ne ölçüde hassasiyet gösterdiğini ve bu sorunlara çözüm bulma konusunda ne kadar motive olduğunu belirlemeyi hedefler.

Özdemir (1998) tarafından yürütülen geliştirme çalışmasında, ölçeğin spesifik olarak yazınsal metinlerin (öykü türü) okuyucuların çevresel hassasiyetini artırıp artırmadığını test etmek için bir ön test ve son test aracı olarak kullanılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ölçek sadece bir değerlendirme aracı değil, aynı zamanda eğitimsel müdahalelerin etkisini ölçen bir çözümlenme görevi de üstlenmiştir.

Yapı

Çevre Duyarlılık Ölçeği, psikolojik literatürde çevre bilinci ve tutumlarının temelini oluşturan çevre duyarlılık yapısını ölçmektedir. Bu yapı genellikle üç ana bileşen etrafında şekillenir:

Bilişsel Bileşen: Çevresel sorunlar ve ekolojik ilkeler hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyi.

Duyusal (Afektif) Bileşen: Çevreye yönelik sevgi, saygı, endişe ve sorumluluk gibi duygusal tepkiler.

Davranışsal Etilim Bileşeni: Çevre koruma eylemlerine katılma veya bu eylemleri destekleme isteği ve niyeti.

Ölçek, muhtemelen bu çok boyutlu yapıyı yansıtan maddeler içermektedir. Bireyin çevresel sorunları kişisel bir mesele olarak algılama derecesi, ölçeğin merkezinde yer alan temel yapıdır.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal kaynak verilerinde spesifik geçerlik istatistiklerine ("-") yer verilmemiştir. Ancak, bir yüksek lisans tezi çalışması kapsamında, ölçeğin geçerliliğinin sağlanması için araştırmadaki adamların atıldıkları varsayılabilir:

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Ölçek maddelerinin, ölçülmek istenen çevre duyarlılığı yapılarının tüm yönlerini temsil edip etmediği, genellikle uzman görüşleri alınarak değerlendirilmiştir.

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek için faktör analizi gibi istatistiksel yöntemler kullanılmaları olmalıdır.

Ölçüt Bağlantılı Geçerlik (Criterion-Related Validity): ÇDÖ puanlarının, daha önce geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış benzer çevresel tutum ölçekleri (uyum geçerliliği) veya çevreci davranışlar (yordama geçerliliği) ile ilişkisi incelenmiş olabilir.

Güvenirlik

Orijinal kaynaktan güvenirlik katsayısı bilgisi ("-") bulunmamaktadır. Ölçek geliştirme sürecinin bir parçası olarak, Çevre Duyarlılık Ölçeği'nin tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilmek için araştırmadaki güvenilirlik yöntemlerinin kullanıldığı düşünülmektedir:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösteren Cronbach Alfa katsayısının hesaplanması. Yüksek bir Alfa değeri (genellikle 0.70 ve üzeri), maddelerin aynı yapıyı ölçtüğünü gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliliği (Test-Retest Reliability): Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için, aynı denek grubuna belirli bir aralıkla iki kez uygulanması ve sonuçların korelasyonunun incelenmesi.

İki Yarı Güvenirlik (Split-Half Reliability): Ölçeğin iki rastgele yarıya bölünerek bu yarıların puanları arasındaki korelasyonun hesaplanması.

Faktör Analizi

Çevre Duyarlılık Ölçeği, "Geliştirme" aşamasında bir araç olduğu için, ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla Faktör Analizi (Açımlayıcı veya Doğrulayıcı) yöntemlerinin kullanıldığı güçlü bir olasılıktır. Bu analiz, ölçekteki maddelerin hangi temel boyutlar altında toplandığını ortaya çıkarmayı amaçlar.

Beklenen sonuç, ÇDÖ'nün sadece tek bir genel çevre duyarlılık faktöründen ziyade, bilişsel farkındalık, duyuşsal endişe ve davranışsal niyet gibi alt faktörlerden oluşan çok boyutlu bir yapıyı desteklemesidir. Faktör analizi sonuçları, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olup olmadığını istatistiksel olarak doğrulamaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Tutum ve Duyarlılık Ölçeği)

Format: Derecelendirme formatı (Orijinal kaynaktan derecelendirme bilgisi "-" olarak belirtilmiştir, ancak bu tür ölçümler genellikle 3'lü, 4'lü veya 5'li Likert tipi bir derecelendirme kullanır).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yüksek lisans tezi bağlamında, genellikle üniversite öğrencileri veya genel yetişkin popülasyonu.

Yaş Grubu: Genç yetişkinler (18+).

Popülasyon Detayları: Özdemir (1998) çalışmasının örneklemini, tez içeriğinde detaylandırmıştır. Ölçek, yazınsal bir türün etkisini incelediği için okur-yazar ve eğitimli bir grubu hedeflemeyi olabilir.

Test Metodolojisi: Öz bildirimli, kağıt-kalem testi (1998 yılı koşulları göz önüne alındığında). Bireylerin çevresel ifadelerine ne kadar katılıp katılmadığını derecelendirmesi istenir.

Anahtar Kelimeler

Çevre eğitimi, çevresel tutumlar, faktör analizi, Likert ölçeği, yüksek lisans tezi, çevre etiği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Bilinmiyor (1998 tarihli çal??ma)

Kurum E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yaz??ma Adresi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (1998)

??zinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçe?in orijinal geli?tirme y?I? 1998'dir. Bu ölçek, akademik bir tez çal??mas? kapsam?nda geli?tirildi?i için, ticari bir ücretlendirmeye tabi de?ildir. Ancak, ölçe?i kullanmak isteyen ara?t?rmac?lar?n, telif haklar? ve akademik etik kurallar gere?i, yazar O. Özdemir'den veya Ankara Üniversitesi'nden izin almas? gerekmektedir.

Ölçe?in referans tezi YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?ime aç?kt?r. ?lgili ba?lant? a?a??dad?r.

Kaynaklar

Özdemir, O. (1998). Yaz?nsal bir tür olarak öykünün çevre duyarl?l???na etkisi (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tez Merkezi Linki: tez.yok.gov.tr

Orijinal PDF dosyas? bilgisi mevcut de?ildir.

Çevre Duyarl?l??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Orijinal kaynakta Çevre Duyarl?l??? Ölçe?i'nin maddeleri veya madde say?s? belirtilmemi?tir. Maddeler, Özdemir (1998) taraf?ndan haz?rlanan yüksek lisans tezinin eklerinde bulunmaktad?r ve bu nedenle burada listelenememektedir.